

Verkiezingsprogramma 2019-2022

Zekerheid
voor
iedereen
Verkiezingsprogramma
voor
de gemeente
Noardeast-Fryslân
2019 – 2022
Partij van de Arbeid

Inleiding

In dit meer uitgewerkte programma komen de speerpunten die voor ons de leidraad zullen zijn in de periode 2019-2022 meer uitgebreid terug.

Wij zien boven de 7 speerpunten 3 hoofdthema's:

Sociaal Zeker, met daarin de speerpunten *Werk en Inkomen* en *Zorg*

Fysiek Zeker, met daarin de speerpunten *Onderdak*, *Verbinding* en *Veiligheid*

Toekomst Zeker, waaronder de speerpunten *Onderwijs* en *Duurzaamheid* verder worden uitgewerkt. Tenslotte noemen wij een aantal belangrijke op dit moment spelende onderwerpen. Wij roepen een ieder op ideeën over ons programma en zaken die naar uw mening ook aandacht verdienen met ons te delen.

Dit kan door middel van het formulier op onze site WWW.Noardeastfryslan.pvda.nl.

Wij hopen dat wij u met onze speerpunten en deze nadere uitwerking goed duidelijk hebben weten te maken waar het beleid van de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân zich de komende jaren volgens ons op moet richten.

I Sociaal zeker

I-1. Wij willen dat geen van onze inwoners hoeft te vrezen dat men door geldgebrek alleen komt te staan. Dat er geen zorg meer wordt geboden. Dat men steeds dieper in de schulden wegzakt. Dat er steeds grotere eenzaamheid dreigt.

I-2. Om deze problemen te voorkomen is wat ons betreft de eerste zorg ervoor te zorgen dat ieder die kan en wil werken ook aan het werk kan. De PvdA wil dat onze inwoners actief worden benaderd om bij de zoektocht naar passend werk te helpen.

I-3. Lang niet iedereen is in staat een baan van 9 tot 5, 40 uur per week te accepteren of vol te houden. Bij de zoektocht naar werk moet hier dus rekening mee worden gehouden. Soms zal de conclusie zijn dat betaald werk eerst niet mogelijk is. Dan zullen de inwoner en de begeleider vanuit de gemeente eerst moeten bepalen wat de mogelijkheden dan zijn.

I-4. Indien nodig en mogelijk zullen eerst de belemmeringen weggenomen moeten worden. Als belemmeringen niet weg genomen kunnen worden dan wordt er vanuit die situatie gezocht naar mogelijkheden om toch deel te kunnen nemen aan maatschappelijke activiteiten. Dat kan door een beschutte werkplek te bieden bij het leer/werk bedrijf NEF. Of in bij de gemeente beschikbare aangepaste banen.

I-5. Voor ons staat voorop dat niemand erbij gebaat is thuis te zitten zonder enige vorm van contact. Deelname aan activiteiten in eigen dorp of wijk brengt mensen in contact met elkaar en voorkomt eenzaamheid. Als er dus, om wat voor reden dan ook, geen mogelijkheden zijn om in een betaalde baan te komen, dan willen wij dat de gemeente zich inspant om op andere wijze mensen bij elkaar te betrekken. Via vrijwilligerswerk, mantelzorg, dagbesteding of wat maar past bij de wensen van de inwoner.

I-6. Als betaald werk wel tot de mogelijkheden behoort dan moet dat ook lonen. Aanvaarden van werk mag niet betekenen dat men er in de praktijk op achteruit gaat door het verliezen van toeslagen. De gemeente dient mensen die aan de slag gaan dusdanig te begeleiden dat ze ook echt financieel profijt hebben van hun stap.

I-7. De PvdA Noardeast-Fryslân zou willen deelnemen aan de proeven die nu lopen om te komen tot een basisinkomen.

I-8. Vaak staan financiële problemen mensen in de weg om zich te ontplooiën. Schuld-dienstverlening moet hierbij een uitkomst bieden. De gemeentelijke schulddienstverlening moet wat de PvdA naar een hoger plan getild worden. Waarbij de inschakeling van de Kredietbank Nederland zoveel mogelijk wordt beperkt. Ook al blijven de rentetarieven van deze bank laag ten opzichte van andere banken, voor veel mensen die erop zijn aangewezen zijn ze nog veel te hoog. De PvdA wil dat de gemeente zelf deze schulden financiert. Voor alle inwoners die daarop een beroep moeten doen.

I-9. Een groot deel van de zorg valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Maar niet alles. Wat de PvdA betreft mag de onduidelijkheid over wat wel en wat niet onder de gemeente valt nooit ten koste gaan van onze inwoner die van die zorg afhankelijk is. Zorg moet geboden worden. En achteraf regelen we de financiën wel.

I-10. De meest in het oog springende en ingrijpende verantwoordelijkheid van de gemeente betreft de jeugdzorg. De PvdA is geschrokken van de toename van benodigde zorg voor jeugd. Niet vanwege de daardoor toenemende kosten, hoewel dat wel zorgen baart, maar vanwege het feit dat de behoefte aan zorg voor jeugd blijkbaar veel groter is dan vooraf

gedacht. Blijkbaar levert de korte afstand van de gemeente tot haar inwoners meer bekendheid met de problematiek op. Anders gezegd, voor de overheveling bleef er veel onopgemerkt.

I-11. Om deze groeiende zorgvraag op termijn het hoofd te kunnen blijven bieden wil de PvdA dat er nog meer dan tot nu toe ingezet wordt op preventie. Het wordt steeds belangrijker, zowel voor de inwoners als voor de financiële gezondheid van de gemeente, problemen vroegtijdig te signaleren en aan te pakken. Dat hierbij de kosten voor de baat gaan mag geen reden zijn hiervan af te zien.

I-12. Om deze vroegtijdige signalering en preventieve maatregelen goed in te zetten moet de gemeente dichterbij de inwoner gaan optreden. Dit betekent ten eerste dat het gebiedsteam zoals we dat nu kennen weer wordt onderverdeeld. Wat de PvdA betreft voor elk van de oorspronkelijke gemeenten één team, plus één voor de stad Dokkum. Waarbij elk van de teams een schil erom heen krijgt van vrijwilligers uit dorpen en wijken en semi-professionele meitinkers, omtinkers of hoe we ze ook maar willen noemen. Wat de PvdA betreft is hier ook ruimte voor de Freonskippers. Hiermee worden mensen die langdurig in een uitkeringssituatie hebben gezeten met een duidelijke affiniteit met de zorg geholpen langs geleidelijke weg een baan in de zorg te bereiken.

II Fysiek zeker

II-1. Onder fysieke veiligheid verstaan we alles wat raakvlakken heeft met wonen, verblijven en je kunnen verplaatsen en vermaken.

II-2. Allereerst wat wonen betreft. In Noardeast-Fryslân verandert er de komende jaren behoorlijk veel op dit gebied. In de dorpen langs de waddenkust en de oosthoek van de gemeente zal steeds duidelijker worden dat het aantal inwoners afneemt. Terwijl tegelijkertijd het aantal oudere inwoners zal toenemen. De huizenmarkt is hierop nog niet aangepast. Er zal in de kleinere dorpen steeds meer behoefte komen aan kleinere woningen die geschikt zijn om ook op hogere leeftijd nog veilig te kunnen wonen. De bestaande voorraad bestaat vooral uit grotere eengezinswoningen. Deze omslag naar een ander type woningen moet mede door de gemeente worden opgepakt.

II-3. Wat de PvdA betreft werkt de gemeente nu al aan wijzigingen van de bestemmingsplannen die het mogelijk maken meer kleinere levensloopbestendige woningen te bouwen. De vrijkomende grotere

woningen zullen wellicht deels moeten worden gesloopt. Ook hierin zal de gemeente moeten gaan deelnemen. Er valt op dit gebied weinig van de marktwerking te verwachten.

II-4. Om jongeren in de regio te kunnen vasthouden zal ook moeten worden geïnvesteerd in passende woonruimte. Variërend van meer huurwoningen in de goedkopere vrije sector, meer koopwoningen die voor starters op de woningmarkt betaalbaar zijn tot wat tegenwoordig “Tiny houses” worden genoemd. Goedkope woonruimte voor mensen die wel graag in deze prachtige gemeente willen wonen, maar weinig eisen stellen aan de hoeveelheid ruimte die ze tot hun beschikking hebben. Bij deze laatste categorie denkt de PvdA vooral aan de grotere kernen, Dokkum, Kollum, Kollumerzwaag en Hallum.

II-5. Bij de goedkopere starterswoningen denken we aan vrijwel alle kernen in de gemeente, maar dan zal dat wel in de vorm van oud voor nieuw moeten. Voor onze gemeente geldt alleen voor de grote kernen nog een groeimogelijkheid. Vooral ook omdat in die grotere kernen de juiste voorzieningen in stand zullen kunnen worden gehouden.

II-6. Met de woningcorporaties zullen over de sociale huursector goede afspraken gemaakt moeten worden, opdat ook voor deze categorie geldt dat in alle kernen een goede hoeveelheid beschikbare woningen blijft bestaan.

II-7. Wij vinden dat de corporaties voorrang moeten geven aan inwoners die om wat voor reden dan ook snel woonruimte nodig hebben. We denken daarbij aan mensen die door een scheiding, plotselinge terugval in inkomen of plaatsing als statushouder in onze gemeente woonruimte zoeken.

II-8. Als er in alle kernen op een goede manier gewoond kan worden dan dient er ook aan de bereikbaarheid gedacht te worden. Voor de PvdA betekent dit dat de allang toegezegde rondweg van Wânswert er moet komen. Evenals de gewenste oostelijke toegangsweg voor Kollum, die een goede aansluiting van deze tweede kern van de nieuwe gemeente op de A7 garandeert. Verder zal meer aandacht moeten uitgaan naar verduurzaming van de mobiliteit. Met name het fietsverkeer moet bevorderd worden boven het autoverkeer.

II-9. Daarnaast moet er beter “openbaar” vervoer komen. De verwachting is dat het echte openbaar vervoer, trein en bus, voor onze regio eerder zal krimpen dan toenemen. De gemeente moet wat ons betreft dus vol in blijven zetten op toepassingen als Jobinder. Hiermee kan worden bereikt

dat de groeiende groep mensen die geen eigen vervoersmogelijkheden hebben toch betaalbaar naar de grotere kernen kunnen komen voor de dagelijkse zaken en vandaar uit verder, indien gewenst, kan aansluiten op het openbaar vervoer netwerk.

II-10. Ondanks het feit dat onze regio al jaren boven aan staat in de lijsten van veilige woonomgevingen, voelen veel mensen zich toch niet veilig. Dat heeft alles te maken met het feit dat onze hele samenleving verandert. Van dorpen en wijken waarin vrijwel iedereen elkaar kent zijn we gekomen tot veel meer variëteit van de inwoners.

De laatste jaren is er ook een duidelijke groei te zien van mensen met een heel andere culturele achtergrond. De PvdA vindt het een goede zaak dat ook in onze regio deze opvang plaats vindt, maar dit vraagt wel om meer begeleiding en begrip vanuit de gemeente. Alleen maar mensen plaatsen en de statushouder zelf begeleiding bieden gaat voorbij aan de belangen van de buurtgenoten. Hier mag een actieve rol van de gemeente verwacht worden om een ieder zijn of haar plek te doen vinden.

III Toekomst zeker

III-1. Duurzaamheid is voor steeds meer mensen de opgave voor de toekomst. Zeker sinds de belofte aan de inwoners van Groningen eindelijk wordt ingelost. Iedereen weet al jaren dat de gasvoorraad uiteindelijk op zal raken, maar nu is er heel concreet een datum waarop de gasstroom zal ophouden. Of we moeten accepteren dat onze energievoorziening op de oude manier verdergaat, maar dat die energie vele malen duurder zal worden. Tevens moeten we dan accepteren dat de aanslag op het milieu van deze manier van energievoorziening blijft doorgaan. De rekening schuiven we dan door naar de generaties na ons.

III-2. Het is echter niet iedereen gegeven maatregelen te nemen die leiden tot een andere vorm van energievoorziening. De PvdA wil de overstap wel maken. De PvdA vindt dus ook dat er een verplichting op ons rust om dat voor iedereen mogelijk te maken. Er zal geïnvesteerd moeten worden. Door de woningcorporaties en door particulier huiseigenaren. Veel van die particuliere huiseigenaren hebben niet de middelen om de overstap te betalen. En dan moet de overheid, landelijk, provinciaal en lokaal bijspringen. Op gemeentelijk niveau moet er een fonds komen om mensen te helpen investeren.

III-3. De gemeente zal zelf nog meer moeten doen om de eigen gebouwen energieneutraal te maken. Of zelfs om te bouwen tot energie opwekkende gebouwen.

III-4. De lokale overheid moet samen met de provincie de netwerkbeheerders stimuleren tot ombouw van hun netwerk tot een netwerk dat geschikt is om lokaal opgewekte energie te verwerken en aan te bieden aan mensen zonder eigen voorziening. Tevens moet de gemeente samen met provincie en netwerkbeheerders met kracht werken aan de energietransitie. De gemeente moet burgers en burgerinitiatieven hierbij op korte termijn betrekken om per dorp of wijk plannen voor deze transitie te maken.

III-4. Als gevolg van de klimaatverandering zullen we steeds vaker te maken krijgen met extreem weer, zoals clusterbuien en perioden van warm weer en droogte. In bebouwd gebied kunnen wateroverlast en hittestress grote gevolgen hebben. In haar beleid zal de gemeente verdere opwarming zoveel mogelijk moeten voorkomen en de gevolgen voor de burgers verminderen. Voor de PvdA geldt ook hier dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen

III-6. Een ander onderwerp dat voor veel van onze inwoners het verschil maakt tussen een betere toekomst en stilstand is de staat van het onderwijs in de regio. De lokale overheid kan geen sturing geven aan de inhoud van het geboden onderwijs, dat verbiedt artikel 23 van onze grondwet. Wat de lokale overheid wel kan doen is het onderwijs ondersteunen als dat zaken op wil pakken die de leerlingen helpen mee te komen in de maatschappij. In dat kader wil de PvdA steun verlenen aan initiatieven die zich richten op de zogenaamde 21-eeuwse vaardigheden. En is de PvdA groot voorstander van meertaligheid op scholen. Wij willen steun verlenen aan het opzetten van meer 3-talige scholen in de gemeente Noardeast-Fryslan.

III-7. De eerste opgave van een gemeente op het gebied van onderwijs betreft de onderwijshuisvesting. Zowel voor wat het Primair Onderwijs betreft als het Voortgezet Onderwijs.

III-8. Voor het Voortgezet Onderwijs betekent dit dat wij een voor de gehele gemeente dekkend aanbod willen. Dus vestigingen in zowel de westelijke kant van de gemeente, handhaving van de vestiging van het Dockinga college in Ferwert, als aan de oostkant. Met de bouw van Campus Kollum wordt hieraan voldaan. In het centrum van de gemeente, Dokkum, willen wij dat de plannen voor nieuwbouw zoals ze er nu liggen worden uitgevoerd. Voorwaarde hierbij is wat ons betreft wel dat er samengewerkt wordt door alle partijen, ongeacht de denominatie van die partijen.

III-9. In het primair onderwijs is er door de hele gemeente sprake van verouderde schoolgebouwen. Zeker als er ingezet wordt op de eerder genoemde 21e-eeuwse vaardigheden dient er een moderniseringslag plaats te vinden. Maar voor wat de PvdA betreft betekent dat niet dat elke

bestaande school zal worden vervangen. Wij zijn van mening dat de ideale schoolgrootte tenminste 80 leerlingen is. Dat betekent 4 groepen van 20 leerlingen. Dus telkens maximaal 2 leerjaren per groep worden samengevoegd. Dit is zowel voor de leerling als de leerkracht behapbaar. Elke groep beperken tot 1 leerjaar zou nog mooier zijn, maar dat betekent scholen van minimaal 160 leerlingen. Dat zou betekenen dat veel scholen in ons gebied moeten verdwijnen. Dat gaat ons veel te ver.

III-10. In dat kader is ook ons ideaalbeeld van 80 leerlingen geen eis. In geval van gewenste nieuwbouw zal altijd overleg moeten plaatsvinden tussen de gemeente, de betrokken schoolverenigingen en, vooral, de betrokken dorpen. Wij zijn een groot voorstander van samenwerkingsscholen.

III-11. Wij streven naar de bouw van Integrale Kindcentra, waarin mogelijk ook andere functies als een dorpshuis, een bibliotheek, een gymzaal, of waaraan ook maar behoefte is worden opgenomen.**IV Overige zaken**
Naast de hierboven beschreven onderwerpen zijn er tal van concrete zaken die op dit moment spelen en waar in de nieuwe gemeente en haar raad over gesproken moet en zal gaan worden. Hieronder sommen wij een aantal onderwerpen op.

IV-1. *Gaswinning*

In het kader van de duurzaamheid is al duidelijk gesteld dat wij vinden dat er gewerkt moet worden aan het gasloos maken van onze maatschappij. Maar de discussie over gaswinning in de kleinere velden wordt zeker bij ons ook al uitgebreid gevoerd. In het hele gebied van onze gemeente vinden we dat soort velden. Het veld bij Ternaard is op dit moment volop in discussie. De PvdA vindt dat er gestopt moet worden met de gaswinning uit deze kleinere velden, vooral omdat het gasveld van Ternaard voor het grootste deel in de Waddenzee ligt, wat een prachtig uniek natuurgebied is met een UNESCO Werelderfgoed status.

Het standpunt van de landelijke overheid, de NAM en de grote oliemaatschappijen is dat dat niet kan. Wij vinden dat hoe dan ook de bewoners van het gebied waar deze velden liggen betrokken moeten worden bij de discussie. Mocht winning uit deze velden toch noodzakelijk gevonden worden, dan moet dat gepaard gaan met duidelijke opbrengsten voor de regio. Wij laten de status van wingewest niet overgaan van Groningen naar Friesland!

IV-2. *SiONSberg*

Het faillissement destijds van Pasana en daaraan gekoppeld de Sionsberg heeft veel los gemaakt in onze regio. De huidige voorziening moet wat de PvdA betreft zeker blijven bestaan. Er is behoefte aan kleinschalige zorg

dichtbij. Voor grotere, goed in te plannen, zaken zijn de meer gespecialiseerde ziekenhuizen in Leeuwarden, Drachten en Groningen uitstekend geschikt. Maar voor periodieke onderzoeken en spoedzaken moet men in de buurt terecht kunnen.

IV-3. Regiodeal

In september 2019 wordt er een overeenkomst gesloten tussen 2 ministeries, de 6 gemeenten in Noordoost-Fryslan en de provincie Fryslan om de komende jaren vele miljoenen in onze regio te investeren. Met als doel de economie in onze regio te versterken. Van de gemeenten wordt ook een bijdrage verwacht. De PvdA is van mening dat de nieuwe gemeenteraad hiervoor geld moet reserveren in de begroting voor de komende jaren. Dit gaat om behoorlijke bedragen, maar de opbrengst in banen en inkomsten zal ons helpen om de in onze 7 hoofdpunten genoemde maatregelen ook echt uit te voeren.

IV-4. Holwerd aan Zee

Een tweede project om onze regio op de kaart te zetten en de economie te doen groeien is het project Holwerd aan Zee. Wij vinden dit een project dat ondersteuning verdient. Wat de PvdA betreft heeft de regiodeal een nog grotere impact en zal deze eerst goed moeten worden uitgewerkt.

Uitvloeisel kan dan ontwikkeling van het Holwerd aan Zee project zijn. Wel dient er geld beschikbaar te komen voor de verder e voorbereiding van dit project. Ook hiervoor dient de nieuwe gemeenteraad geld beschikbaar te stellen

IV-5. Recreatie en toerisme

Met Holwerd aan Zee en de Regiodeal wordt gemikt op een grote groei van het aantal banen en versterking van de economie. Daarnaast vormt de hele sector van recreatie en toerisme een duidelijke groeiemarkt voor onze nieuwe gemeente. Met Nationaal Park Lauwersmeer, de ligging aan de Waddenzee aan de noordkant en de Friese wouden aan de zuidkant heeft onze regio zeer veel te bieden. De gemeente moet zich nog meer dan nu al wordt gedaan inzetten voor het stimuleren van recreatie en toerisme. Het op de kaart zetten van onze prachtige regio is vooral ook een gemeentelijke opgave. Daarbij dient zeer sterk rekening worden gehouden met het karakter van ons landschap en de sociale omgeving. Wij zijn van mening dat kleinschalige activiteiten hier beter inpassen en dat er dus zeer voorzichtig moet worden opgetreden naar al te grootschalige activiteiten.

Gekoppeld aan het karakter van onze regio vinden wij dat er meer aandacht moet worden besteed aan ons cultureel erfgoed. Er moet in de regiodeal en andere projecten meer geld worden uitgetrokken voor het

behoud van monumenten, kerken, molens en leegkomen boerderijen. In het hele gebied van onze nieuwe gemeente zijn hiervan voorbeelden te vinden.

IV-6. Welzijnswerk

In de voorgaande stukken is meermalen gesproken over de jeugd en over de ouderen in onze regio. Maar daar hebben we het vooral gehad over de mensen die op wat voor manier dan ook zijn aangewezen op door de gemeente geleverde zorg. Er is een vele malen grotere groep ouderen en jongeren die geen zorg nodig hebben, omdat ze zich prima kunnen redden. Maar ook voor die grote groep mensen moet naar de mening van de PvdA wel wat geregeld worden.

Eerst voor wat de jongeren betreft. Helaas biedt het uitgaansleven in onze dorpen hele groepen jongeren weinig tot niets. Dat is ook niet makkelijk, want het gaat om grote verschillen in leeftijd en interesse. Toch vinden wij dat er wel wat moet gebeuren. Wij willen dat de huidige jongerenwerkers in de gemeenten meer uren krijgen om samen met de jeugd in de dorpen te kijken waaraan zij behoefte hebben en ze dan te begeleiden om dit ook voor elkaar te krijgen.

Voor de ouderen in onze samenleving die geen zorg nodig hebben willen we eigenlijk iets soortgelijks. Geen jongerensoos natuurlijk, maar wel inzet van gespecialiseerde welzijnswerkers die de mensen opzoeken en betrekken bij activiteiten die aanslaan bij die leeftijdscategorie. Dat helpt eenzaamheid voorkomen en betreft de mensen weer veel meer bij elkaar.

IV-7. Afstemming van beleid van de 3 oude gemeenten

In de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân zijn verschillende organisaties op het gebied van welzijn, muziekonderwijs en dergelijke actief. Vaak al jaren. En hebben een netwerk opgebouwd. Een netwerk dat we nodig hebben om onze wensen op het gebied van welzijnswerk bijvoorbeeld te kunnen uitwerken. Toch zal in de nieuwe gemeente 1 beleid gevoerd gaan worden. Dus willen wij dat al het goede van de huidige gemeenten blijft bestaan en ineen wordt gevoegd tot iets nog beter voor het geheel. Dus er moet gewerkt worden aan samen voegen van Timpaan en het Bolwerk. Van Cultuurcentrum De Wâldsang en Opus 3. Voor het jaar 2019 moeten alle voor- en nadelen van de huidige organisaties op een rij gezet worden om dan in 2020 voor de hele nieuwe gemeente het beste op dat gebied te kunnen aanbieden aan onze inwoners.